

PROJEKAT:
*UNAPREĐUJMO
KOMPETENCIJE-BUDIMO BOLJI
VASPITAČI*

TEMA:
*VERBALNA KOMUNIKACIJA U
PEDAGOŠKOJ INTERAKCIJI*

STUDENTKINJA:
ALEKSANDRA MITROVIĆ

MENTOR:
DR TANJA NEDIMOVIĆ

VERBALNA KOMUNIKACIJA KAO PROCES

Verbalna delatnost predstavlja veoma složenu psihičku strukturu koja se može posmatrati kao sklop hijerarhiski organizovanih jedinica rastućeg stepena složenosti (Lurija, 1971).

**Fonema* je glas koji nastaje artikulacijom.

**Morfeme* su kratke reči.

- **Sintagma* je spoj dve ili više reči u jednu.
- **Sintaksa* podrazumeva sastav i srukturu rečenice.
- **Gramatika* podrazumeva pravila po kojima se obrazuju rečenice.
- *Broj glasova koji se koristi u raznim rečenicama iznosi od 15 do 40.
- **Govor* je sistem kombinacije glasova u reči i reči u rečenici prema gramatičkim pravilima.
- **Jezik* je govor naroda nastao iz potrebe ljudi za komunikacijom.

Verbalna komunikacija je proces koji započinje namerom da se komunicira.

Ako namera za govorom ne postoji onda do govora neće ni doći.

Namera se može tretirati kao prva faza u verbalnoj komunikaciji.

Druga faza je formulacija misli. Prelazak misli na verbalni iskaz zahteva preformulisanje misli u *govor*.

Značajnu ulogu u tome ima unutrašnji govor. Unutrašnji govor predstavlja formulisanje reči i rečenice na prestavnom nivou.

Dakle, imamo sa jedne strane *ekspresivni govor* (*izražavanje*) koje počinje željom da se neka misao izrazi, a završava se govornim saopštavanjem koje se formuliše po svim pravilima gramatike.

Verbalno saopštavanje ili govor jeste poruka koju registruje primalac poruke, druga osoba. Tu sada dolazi do izražaja drugi deo verbalne delatnosti, *receptivni govor* (*razumevanje tuđeg govora*) koji prelazi isti put ali obrnutim redosledom

Primljena verbalna poruka se sada dešifruje, dekodira od strane primaoca, i on je onda razumeo na sebi svojstven način.

Smisao poruke u sistemu primaoca ne mora biti ista kao smisao poruke u sistemu pošiljaoca.

Dete: *Vspitačice....ja sam...*

Vaspitačica: *Hoces li, molim te, da mi pokažeš svesku?*

Dete: *Ja sam jutros....*

Vapitačica: *Znala sam da nisi završio.*

Dete: *Ne, nisam ja sam jutros...*

Vapitačica: *Samo završi svoj zadatak... i ne zabušavaj kao obično.*

Dete: *Ja sam jutros...*

Vapitačica: *Ajde, ajde... samo završi zadatak.*

Iz ovog primera može se videti verbalna komunikacija ali i kvalitet interakcije vaspitač-dete; borba deteta da ga vaspitačica doživi lično i njeno potpuno ignorisanje njegovog nastojanja i potpuna depersonalizacija deteta.

RAZGOVOR KAO OSNOVNO SRESTVO PEDAGOŠKE INTERAKCIJE

Šta bi bilo sa novorođenom decom ako im se niko ne bi obraćao rečima, ako niko ne bi sa njima razgovarao?

Kako bi izgledao razvoj ljudskog bića bez reči?

Cela jedna hemisfera ljudskog mozga je “verbalna” hemisfera, posvaćena i namenjena prijemu, dekodiranju – razumevanju reči, kao i kodiranju, programiranju – izgovaranju itd.

Naravno, nije potrebno posebno dokazivati da razgovor sa detetom od samog početka predstavlja neophodan uslov njegovog sveukupnog razvoja, kao ljudskog bića.

Deca kojoj se mnogo govori od samog rođenja (koja su izložena verbalnoj stimulaciji) i sa kojom se razgovara, ranije progovore i imaju razvijeniji rečnik.

Razgovor je srž, suština, osnov sredstvo pedagoškog procesa i interakcije. A razgovor i govor nisu isto.

RAZGOVOR PODRAZUMEVA UZAJAMNOST.

Ako je pedagoški proces interakcija, ako se pedagoški radnik trudi da utiče na dete i njegov razvoj, on neće govoriti detetu, **već će voditi razgovor sa detetom.**

Razgovor znači slobodu da se naka misao iskaže, slobodu da se izade iz sebe i zatvorenosti u sebe i da se krene ka drugom biću.

Razgovor podrazumeva poverenje u drugog ali i hrabrost i spretnost.

Razgovor sa detetom je priznanje njegove posebnosti i prihvatanje.

Govoriti detetu, a ne razgovarati s njim (*“slušaj šta ti govorim”*), predstavlja nametanje sebe i svoje volje, nepoštovanje, prisilu, negaciju.

“Ja mislim...”

“Nemaš ti šta da misliš, tvoje je samo da slušaš.”

Ovaj čuveni dijalog predstavlja oličenje poništenja deteta kao ljudskog bića, a potreba da se poništi ljudsko biće nikada ne izvire iz dobrog niti vodi ka dobrom.

ELEMENTI RAZGOVORA

- **Ko govori?**
- **Šta govori?**
- **Kojim sredstvima?**
- **Kome se govori?**
- **S kakvim uticajem?**
- **U kojoj situaciji?**

VRSTE RAZGOVORA

Razgovor sa detetom pedagoški radnik može da vodi različitim situacijama i sa najrazličitijim ciljevima .

Opšti cilj je samo jedan: razvoj ličnosti deteta, od kojih su samo neki:

- *poučavanje,
- *usmeravanje, regulacija ponašanja,
- * podrška i savetovanje,
- *procena uspešnosti i obrazloženje procene.

Pedagoški radnik trebalo bi da nađe vremena i za razgovor koji bi posvetio isključivo detetu kao osobi (da se raspita o njegovim osećanjima, porodici, navikama, interesovanjima).

Najčešće se izdvajaju tri tipa razgovora:

Edukativni razgovor

Refleksivni razgovor

Razgovor koji vodi razjašnjavanju situacije

Edukativni razgovor (razgovor-predavanje kojem je cilj podučavanje) je dominantan oblik razgovora u pedagoškoj praksi. Razgovor o onome o čemu se podučava daje detetu osećaj kontrole i aktivnog učešća. Informacije se moraju davati u skladu sa razvojnim nivoom deteta.

Vaspitačica: *Deco, voda se može pojaviti u više oblika... Šta to znači, kako ste vi to razumeli?*

Dete: *Pa, kad se sipa u lonac ona ima oblik lonca, kad se sipa u čašu oblik čaše...*

Vaspitačica: *Aha, ti si to tako razumeo. U pravu si... A kako si ti razumela ovo što sam rekla?*

Dete: *Pa, može voda da bude reka ili more.*

Vaspitačica: *Tako je, upravo si... A jeste li nekad videli paru kad mama kuva ručak? Zna li šta je ta para?*

Dete: *Pa to je dim.*

Drugo dete: *To je kao magla.*

Treće dete: *To je para.*

Vaspitačica: *A odakle ide taj dim?*

Dete: *Iz lonca...*

Vaspitačica: *Da upravi ste - iz lonca. Ali, da li se to lonac pretvara u dim?*

Dete: *Ne, nego voda.*

Vaspitačica: *Pa šta to zanči... Od vode nastaje taj dim, ta para... Pa da li je to voda?*

Dete: *Nije voda, to je para.*

Vapitačica: *Da, deco, to je vodena para. To je oblik u koji može da se pretvori voda. Može li voda da se pretvori u još nešto, zante li?*

Refleksivni razgovor ima za cilj da omogući detetu da kaže “šta mu leži na srcu”, da omogući razvoj empatije.

Dete: *Izvinite zakasnio sam...*

Učitelj: *To vidim i sam . Zašto kasniš?*

Dete: *Znate moja majka je zaboravila da navije sat.*

Učitelj: *Pusti, molim te, tvoju majku. Nisi ti beba, mogao bi i sam da se snađeš.*

Dete: *Izvinite, kasnim.*

Učitelj: *Nešto te je sprečilo da dođeš na vreme?*

Dete: *Moja majka je zaboravila da navije sat.*

Učitelj: *Možda bi mogao da nađeš drugi način da se budiš.*

Dete: *Mogao bi da kažem baki da me pozove telefonom.*

Učitelj: *Eto, to je dobra ideja.*

Razgovor koji vodi razjašnjavanju situacije ima za cilj da razjasni i postavi granice.

Učenik prepisuje na testu

Nastavnik: *Imam utisak, izvini, da prepisuješ.*

Učenik: *Ne, nije tako, ništa nisam uradio.*

Nastavnik: *Bojim se da me sad lažeš. Znaš, meni se ne dopada takvo tvoje ponašanje.*

Učenik: *Ali nastavnice...*

Nastavnik: *Pazi, sad bih mogao da organizujem pretres i da te ponizim pred svima. Neću. Stalo mi je da naučiš. Uбудućе ću paziti na tebe posebno kad radimo kontrolni. Sad nastavi.*

Razjašnjenje situacije zahteva veću sposobnost i veštinu od aktivnog slušanja jer je situacija složena. Ovde se radi o razgovoru. Dobro strukturiran razgovor ima uvek određeni cilj, početak, tok i završetak- zaključak.

AKTIVNO SLUŠANJE

Slušanje je nužan uslov za vođenje razgovora.

Slušanje, pored gledanja, predstavlja nužan uslov prijema komunikacione poruke.

Ako se slušamo i ne gledamo poslate poruke ne dopiru do nas.

Slušanje govori i o spremnosti da se drugome pomogne; *slušanje jasno izražava prihvatanje i uvažavanje drugog onakav kakav jeste.*

Pedagoski radnik mora da nastoji da aktivno sluša dete, ali i da podučava decu aktivnom slušanju i podstiče na aktivno slušanje kako u komunikaciji sa odraslima, tako i u komunikaciji sa drugom decom.

Aktivno slušanje

NEVERBALNI ZANACI	VERBALNI ZNACI
Izrazi lica	Pitanja
Kontakt očima	Pauza
Pokreti	Sumiranje
Dodirivanje	Ohrabrivanje
Glas	Odslikavanje
Tišina	Parafraziranje

KONFRONTIRANJE U RAZGOVORU

Konfrontiranje se znači suprotstaviti spostveni stav i mišljenje stavu i mišljenju drugog, ali uz poštovanje njegove ličnosti.

Dužnost pedagoškog radnika jeste da podstiče decu da izražavaju svoje mišljenje, da se suprotstavljaju, da se bore argumentima, jer samo na taj način podstiču razvoj dečijeg samopoštovanja ali i pokreću njihovo poštovanje prema sebi samom.

JA-GOVOR

Ja-govor je komunikaciona veština koja omogućava jasno izražavanje našeg viđenja situacije, naših osećanja i potreba koje imamo u datoj situaciji.

Ja-govor podrazumeva izražavanje bez kritikovanja, optuživanja, postidiivanja ili izazivanja krivice.

Struktura ja-govora:

- 1. Kaži šta se dogodilo ukazujući na činjenice.**
- 2. Kaži šta ti onda osećaš: “Ljutim se...”**
- 3. Navedi potrebu koju imaš, a nije zadovoljena.**
- 4. Navedi svoj željeni ishod, konkretan i realističan zahtev.**

